

УДК 378.6:008(477.54-25)ХДАК(045)

Василь Шейко

Ректор Харківської державної академії культури, доктор історичних наук, професор, дійсний член Національної академії мистецтв України, заслужений діяч мистецтв України

**Наталія
Кушнарєнко**

Професор Харківської державної академії культури, доктор педагогічних наук, заслужений працівник культури України

ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО

Висвітлено понад 90-річний плідний досвід функціонування Харківської державної академії культури (ХДАК) — фундатора і лідера вищої культурологічно-мистецької й інформаційно-бібліотечної освіти України. Детально розглянуто основні напрями освітньої, наукової та виховної діяльності ХДАК. Підкреслено, що нині у ЗВО здійснюється підготовка бакалаврів за 8 освітніми галузями та 27 освітньо-професійними програмами; магістрів — за 11 освітньо-професійними програмами; докторів філософії — за 4 освітньо-науковими програмами.

Наводяться результати 25-річного функціонування в ХДАК спеціалізованих вчених рад із захисту докторських (кандидатських) дисертацій з культурології, мистецтвознавства та соціальних комунікацій. За цей період академією підготовлено понад 50 000 фахівців та понад 300 наукових і науково-педагогічних кадрів вищого ґатунку.

Наведено результати розроблення ХДАК фундаментальних загальнодержавних НДР, проведення численних міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, зростання публікаційної активності педагогів, докторантів, аспірантів і студентів ЗВО.

Висвітлено особливості діяльності системи студентського самоврядування, зростання обсягів наукових і творчих досягнень здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: вища культурологічно-мистецька освіта, вища бібліотечно-інформаційна освіта, наукові школи, студентське самоврядування, Харківська державна академія культури.

Харківська державна академія культури — найстаріший в Україні заклад вищої освіти, фундатор і лідер вищої культурологічно-мистецької й інформаційно-бібліотечної освіти, осередок якісного навчання, фундаментальних наукових досліджень, центр духовності та культури. ХДАК — місце тісної партнерської співпраці обдарованих особистостей, де для сучасного суспільства і на перспективу здійснюється підготовка освічених, інтелектуальних, креативних, творчих, конкурентоспроможних на вітчизняному та світовому ринках праці, патріотично налаштованих фахівців і науково-педагогічних кадрів нового покоління, здатних ефективно, на високому рівні вирішувати найскладніші проблеми. Кредо ХДАК — духовність, освіта, наука, творчість, інновації.

На освітньому, науковому, культурному та мистецькому просторі України ХДАК ефективно функціонує понад 90 років. Офіційною датою її створення є 10 вересня 1929 року, коли було реорганізовано факультет політосвіти Харківського інституту народної освіти в Харківський інститут політичної освіти з трьома факультетами: бібліотечним, музейно-екскурсійним та шкільної роботи. Упродовж наступних років ЗВО зазнав багатьох організаційних перетворень та перейменувань: з 1930 року це Харківський інститут комуністичної освіти; з 1931-го — Всеукраїнський інститут комуністичної освіти; згодом — Український бібліотечний інститут (1935); Харківський державний інститут культури (1964); а з червня 1998 року — Харківська державна академія культури. Сьогодні ХДАК — потужний, авторитетний, інноваційний, елітний, унікальний заклад вищої освіти, визнаний центр духовності, культури, мистецтва, науки й освіти, відомий своїми вагомими здобутками далеко за межами країни.

Закладені в перші роки існування ЗВО славні традиції освітньої і наукової діяльності сприяли розквіту яскравих особистостей викладачів, педагогів-наставників, учених, які прославили академію, зробили значний внесок не лише в її освітньо-науковий потенціал, а й у розбудову підвалин галузевої науки і вищої освіти України загалом.

ХДАК першою в Україні створила надійне теоретичне підґрунтя та розпочала підготовку документознавців — менеджерів інформаційних систем, соціальних педагогів, менеджерів культурно-дозвілевої діяльності, культурологів, викладачів історії та теорії культури, істориків-музеезнавців. В академії було створено перший в Україні факультет підвищення кваліфікації працівників культури, за роки існування якого тут підвищили кваліфікацію майже 5 тис. викладачів училищ культури України, Молдови, Середньої Азії.

важає студентів, уміє вибудовувати партнерські відносини як з ними, так і з викладачами і співробітниками ЗВО. Він активно продукує й ефективно реалізує новітні ідеї щодо вибудовування сучасних методологічних орієнтирів подальшого перспективного розвитку національної системи вищої освіти, проектування цілей, змісту, технологій і результатів навчання майбутніх фахівців культурологічно-мистецького й інформаційно-бібліотечного профілю України. Особистий талант В. Шейка, помножений на вміння об'єднати навколо себе для досягнення поставленої мети колег-однодумців, забезпечили високу результативність використання його потенційних можливостей, стратегічного мислення для якісного рівня розвитку ХДАК щодо підготовки високопрофесійних, конкурентоспроможних на вітчизняному і світовому ринках праці фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів галузевого профілю.

Високу якість освітньо-наукового, творчо-виконавського та виховного процесу в академії забезпечують шість факультетів, 24 кафедри, Центр міжнародної освіти і співробітництва, Центр безперервної освіти, Центр забезпечення якості та інноваційного розвитку, підготовчі курси, бібліотека, комп'ютерні класи тощо.

Важливе значення в освітній, науковій, виховній, управлінській сферах діяльності ХДАК відіграє постать викладача, з яким студенти співпрацюють майже кожного дня в реальному і віртуальному часі. Саме тому, за прикладом провідних ЗВО світу й України, академія прагне залучати до себе кращих науковців та педагогів, здатних забезпечити елітне навчання і прирощення наукового знання, динамічний розвиток базового закладу вищої освіти культурологічно-мистецького й інформаційно-бібліотечного профілю України.

Кадрова політика — один зі стратегічно важливих напрямів діяльності ХДАК. Нині тут сформовано потужний склад науково-педагогічних працівників. Науковий ценз викладачів академії становить майже 70 %. Сьогодні тут працюють: один академік Національної академії мистецтв України, четверо академіків галузевих академій України й зарубіжжя, 45 докторів наук, професорів, 106 кандидатів наук, доцентів, 24 викладачі, які мають почесні звання народного, заслуженого артиста, заслуженого діяча мистецтв, заслуженого працівника культури, заслуженого журналіста України. Сотні викладачів та студентів академії стали лауреатами численних престижних міжнародних і державних конкурсів, фестивалів.

Найважливішими напрямками діяльності ХДАК є освітньо-науковий. Нині тут готують бакалаврів за галузями знань та спеціальностями: “Менеджмент соціокультурної діяльності”, “Культурологія”, “Журналістика”, “Музеезнавство, пам'яткознавство”, “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”, “Психологія”, “Туризм”, “Аудіовізуальне мистецтво та виробництво”, “Хореографія”, “Музичне мистецтво”, “Сценічне мистецтво” та 27 освітніми програмами: менеджмент культури; фундаментальна та прикладна культуроло-

Високий авторитет академії формувала щоденна цілеспрямована праця та спільне прагнення до нових звершень усього її творчого колективу — від професора до студента.

За роки існування академія підготувала майже 50 тис. висококваліфікованих фахівців, зокрема понад п'ятсот іноземних громадян з понад 40 країн Європи, Азії, Африки, Латинської Америки. Її випускники — головна гордість академії, вони успішно працюють за фахом не лише в нашій країні, а й за кордоном. Кожний другий працівник сфери культури і мистецтв України — вихованець ХДАК. Її випускники високо затребувані на сучасному ринку праці — 75 % від загальної кількості випускників працюють за спеціальністю, отриманою у ЗВО, майже 5 % продовжують навчання в аспірантурі та докторантурі ХДАК.

Головною сучасною парадигмою освітньої, наукової, творчої, виховної, управлінської діяльності ХДАК є антропоцентризм, орієнтування на цілісність освітньо-наукового процесу, базованого на балансі інтересів і відповідальності всіх основних його учасників за якість вищої освіти, на органічному поєднанні сталих академічних традицій вищої школи та інноваційних стратегій, утвердженні рівноправних партнерських відносин між викладачами і студентами, побудованих на засадах демократії, взаєморозуміння, взаємоповаги, співробітництва та взаємодосконалення.

Понад 30 років успішно очолює ХДАК ректор Василь Шейко, доктор історичних наук, професор, дійсний член Національної академії мистецтв України, заслужений діяч мистецтв України, повний кавалер ордена “За заслуги”, один із найавторитетніших і найпродуктивніших учених-культурологів, праці якого мають найвищий рівень цитування. Це 1989 року на альтернативних засадах його вперше було обрано керівником ХДАК, у травні 2017 року відбулися чергові вибори, де він знову отримав цілковиту підтримку колективу. Учений ініціював уведення 2006 року в Україні двох наукових галузей — культурології та соціальних комунікацій, організував та взяв безпосередню участь у розробці номенклатури наукових спеціальностей, їх паспортів, формул і напрямів наукових досліджень, програм вступних та кандидатських іспитів, які високо оцінила наукова громадськість нашої країни; затверджені постановою Кабінету Міністрів України, Міністерством освіти і науки України. Він є головою експертної ради з культурології та мистецтвознавства МОН України, першим президентом Української асоціації культурологів.

Багаторічний високий авторитет лідера академії зумовлений його системним мисленням як синтезом вроджених і набутих якостей, ґрунтовними знаннями особливостей змісту й організації освітньої, наукової та управлінської діяльності у вищій школі. Василь Миколайович не лише обдарований керівник-менеджер, орієнтований на інновації та сталий розвиток ХДАК, а й провідний український учений-культуролог, компетентний педагог, який по-

логія; реклама та зв'язок з громадськістю в соціокультурній сфері; соціальна і культурна журналістика; музейно-екскурсійна діяльність; інформаційна та документальна діяльність; управління цифровою інформацією; психологія; туризмознавство; оператор телебачення; режисура телебачення; телерепортерство, фотомистецтво та відеографія; народна хореографія; сучасна хореографія; бальна хореографія; акторське мистецтво драматичного театру і кіно; режисура шоу та арт-проектів; академічний спів; естрадний спів; оркестрові духові та ударні інструменти; оркестрові струнні інструменти; музичне мистецтво естради; народні інструменти; народний спів; хорове диригування; фортепіано.

Навчання магістрів здійснюється за 11 спеціальностями: культурологія; менеджмент соціокультурної діяльності; журналістика; менеджмент; інформаційна, бібліотечна та архівна діяльність; музеєзнавство, пам'яткознавство; туризм; сценічне мистецтво; аудіовізуальне мистецтво та виробництво; хореографія; музичне мистецтво та 20 освітніми програмами.

ХДАК з 2016 року здійснює підготовку кадрів на третьому (освітньо-науковому) рівні докторів філософії з трьох наукових галузей і спеціальностей: галузь знань 03 — “Гуманітарні науки” за спеціальністю 034 — “Культурологія”; галузь знань 02 — “Культура і мистецтво” за спеціальностями 029 — “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа” і 025 — “Музичне мистецтво”. Зосереджено увагу на розробленні кафедрями якісно нових навчальних планів, навчально-методичних комплексів, забезпеченні вільного доступу до них студентів. Окрема увага приділяється об'єктивному і прозорому оцінюванню знань, моніторингу якості освіти. Модернізація змісту освіти базується на зміні парадигми — від дисциплінарної до компетентнісної моделі підготовки фахівців, інтеграції системи вищої школи України в європейський освітній простір. Забезпечується розширення можливостей вибору студентами освітньо-професійних програм і навчальних дисциплін. Важливим фактором позитивної динаміки є затребуваність випускників ХДАК, їхнє швидке адаптування до вимог ринку й успішне професійне особистісне зростання.

У ХДАК системно, послідовно та продуктивно здійснюється наукова діяльність, результати якої перевіряються у студентських аудиторіях, оприлюднюються в наукових монографіях, статтях, доповідях на наукових конференціях, в авторських програмах, підручниках, навчальних посібниках, інноваційних наукових та освітніх методиках тощо. Забезпечується доступ усіх суб'єктів освітньо-наукового процесу до наукового контенту в усіх його форматах: нонелектронному та електронному. Освітня й наукова діяльність у ХДАК — це взаємопов'язана система. Академія має громадське визнання результатів досліджень, високий освітянський та науковий авторитет, який об'єднує творчу ініціативу науковців відповідних наукових напрямів.

Серед стратегічних завдань наукової діяльності ХДАК слід назвати такі: генерування нових наукових ідей; забезпечення високої ефективності наукових досліджень у визначеному науковому напрямі; створення відповідної наукової інфраструктури; сприяння впровадженню результатів наукових досліджень в освітній процес; активізація науково-дослідницької роботи студентів і молодих учених; посилення співпраці з галузевими академіями і ЗВО культурологічно-мистецького та інформаційно-бібліотечного профілю щодо спільних наукових досліджень через укладання угод; забезпечення академічної доброчесності; запровадження рейтингової системи оцінювання результативності науково-дослідницької діяльності як ХДАК загалом, її структурних підрозділів, так і окремих викладачів.

В академії створено надійну й дієву інфраструктуру. Тут успішно діють аспірантура, докторантура, дві спеціалізовані вчені ради з правом захисту докторських (кандидатських) дисертацій; виходять друком два збірники наукових праць “Культура України” та “Вісник Харківської державної академії культури”, визнані МОН України як фахові наукові видання з культурології, мистецтвознавства та соціальних комунікацій. 2016 року ХДАК стала співзасновницею разом з Книжковою палатою України ім. Івана Федорова професійного науково-практичного журналу “Вісник Книжкової палати”. Тут розробляються дві фундаментальні та понад десять прикладних НДР; науково-педагогічними працівниками активно студіюються докторські, кандидатські дисертації, монографії, підручники, навчальні посібники; зростає публікаційна активність та індекс цитувань їхніх праць; підвищується авторитет міжнародних і всеукраїнських наукових форумів, які проводяться на базі ХДАК; функціонують авторитетні наукові й мистецькі школи; здійснюється підтримка наукових досліджень бібліотекою, електронною читальною залом, редакційно-видавничим відділом, комп’ютерним центром та ін.

Наукова інфраструктура ХДАК створює належні умови для ефективного функціонування системи наукових досліджень, орієнтування на успішне розроблення її вченими та молодими науковцями довгострокових фундаментальних і прикладних досліджень, що позначають сучасні напрями розвитку науки, забезпечують розвиток наукового потенціалу академії. Нині в ХДАК успішно студіюють дві фундаментальні державні НДР: “Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти” (наук. кер. — В. Шейко) та “Документально-комунікаційні структури суспільства: інноваційні стратегії розвитку” (наук. кер. — А. Соляник), зареєстровані в УкрІНТЕІ.

Для забезпечення підготовки молодих науковців у ХДАК сформовано якісне консолідоване освітньо-наукове середовище, яке гарантує найповніше розкриття їхніх здібностей. Академія має багаторічний плідний досвід підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в аспірантурі й докторантурі. Ще восени 1931 року вперше в Україні на базі ВУІКО було відкрито аспірантуру при кафедрі бібліотекознавства. У 1936 році розширено кількість

спеціальностей: методика роботи з читачем, література для дітей і бібліографія. Наказом Наркомосу УРСР “Про бібліотекознавчу аспірантуру” від 07.12.1938 при Українському бібліотечному інституті поновлено аспірантуру з проблем бібліотекознавства. Таким чином, ХДАК є піонером підготовки наукових кадрів галузевого напрямку через аспірантуру. Набутий досвід було використано в наступні роки: 1994 року в ХДІК відкрито аспірантуру з теорії та історії культури; бібліотекознавства та бібліографії; інформаційних систем і процесів; музеєзнавства, консервації, зберігання культурних цінностей; економічної теорії та історії економічної думки; соціальної педагогіки. У 1995 році започатковано докторантуру з теорії та історії культури; бібліотекознавства та бібліографії; інформаційних систем і процесів.

Від початку 2015 року в ХДАК діє аспірантура з дев'яти наукових спеціальностей: 26.00.01 — “Теорія та історія культури”, 26.00.04 — “Українська культура”, 26.00.05 — “Музеєзнавство. Пам'яткознавство”, 27.00.02 — “Документознавство, архівознавство”, 27.00.03 — “Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство”, 17.00.03 — “Музичне мистецтво”; 47.00.02 — “Театральне мистецтво”, 13.00.05 — “Соціальна педагогіка”, 08.00.01 — “Економічна теорія та історія економічної думки”; докторантура — з 5 спеціальностей: 26.00.01 — “Теорія та історія культури”, 26.00.04 — “Українська культура”, 27.00.02 — “Документознавство, архівознавство”, 27.00.03 — “Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство”, 17.00.03 — “Музичне мистецтво”.

Згідно з наказами МОН України від 18.05.2016 № 523 та 26.10.2017 № 216-л “Про ліцензування освітньої діяльності на третьому освітньо-науковому рівні”, роботу аспірантури ХДАК було ліцензовано за новими спеціальностями: 034 — “Культурологія”; 029 — “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”; 231 — “Соціальна робота”; 025 — “Музичне мистецтво”.

За роки існування аспірантури і докторантури тут навчалось понад 500 аспірантів і 60 докторантів, більшість з яких (85 %) захистили кандидатські й докторські дисертації. Лише за останні 5 років тут підвищили свою кваліфікацію 122 аспіранти (зокрема 28 іноземних громадян) та 16 докторантів, суттєво посиливши науковий потенціал України.

За профілем академії понад 25 років успішно функціонували дві спеціалізовані вчені ради: Д 64.807.01 за спеціальностями “Теорія та історія культури”, “Українська культура”; Д 64.807.02 за спеціальностями “Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство”, “Історія та теорія соціальних комунікацій”, “Документознавство, архівознавство” у галузі культурології, мистецтвознавства та соціальних комунікацій.

Перші спеціалізовані вчені ради в ХДІК було створено ще в 1990-ті роки Постановою ВАКу України від 07.04.1994 затверджено першу спецраду для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук з мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.08 — “Теорія та історія культури”.

04.07.1994 року було затверджено другу спецраду, якій дозволено проводити захисти докторських дисертацій зі спеціальності 05.25.05 — “Інформаційні системи і процеси (технічні науки)”. Коло спеціальностей згодом розширювалося. Так, 29 грудня 1997 року було створено спецраду з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальностями 05.13.06 — “Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології (у галузі технічних наук)”; 07.00.08 — “Книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство (у галузі педагогічних наук)”. За роки їх діяльності тут було захищено 236 дисертацій: 43 докторських та 193 кандидатських. З уведенням 2006 року в Україні нової номенклатури наукових галузей і спеціальностей, а також правил створення постійно діючих і тимчасових спецрад, у спецрадах ХДАК набули наукового ступеню доктора філософії шість здобувачів з України та Китаю.

Вагомим індикатором наукової продуктивності викладачів є невинне зростання кількості захищених під їхнім керівництвом докторських і кандидатських дисертацій, публікаційна активність викладачів, аспірантів, докторантів, студентів. За останнє п'ятиріччя викладачами академії захищено 20 докторських і понад 30 кандидатських дисертацій. За цей період було опубліковано 80 монографій, 25 тис. наукових статей, 40 наукових збірок, понад 70 підручників та навчальних посібників. Підготовлено та видано майже 600 науково-методичних розробок і програм навчальних курсів, що активно використовуються в освітньо-науковому процесі. Спостерігається суттєве зростання потоку наукових публікацій, поглиблення фундаментальності досліджень, розширення їх тематичного діапазону, висока продуктивність генерування нового наукового знання з багатьох невирішених проблем культурології, мистецтвознавства, соціальних комунікацій, менеджменту та ін., відкриття нових наукових напрямів. Аналіз найбільш фундаментальних публікацій викладачів за останні 5 років підтверджує актуальність, інноваційність і спадкоємність тематики їхніх наукових студій, вихід на якісно новий рівень теоретичних узагальнень. Принципово важливо, що в нових навчальних виданнях позначено всі ключові інновації, пов'язані з засвоєнням інформаційно-комп'ютерних технологій. Останнім часом зростає публікаційна активність викладачів ХДАК, рівень цитованості їхніх наукових праць. Провідні науковці академії мають індекс Хірша понад 10, що вище, ніж відповідний показник у галузевій науці України загалом.

Важливою умовою результативності науково-дослідної роботи є участь викладачів та молодих науковців у рейтингових публікаціях статей у журналах і наукових збірниках із високим імпаکت-фактором. Одна третина публікацій викладачів друкується на теренах наукових і освітніх установ Європи та США культурологічно-мистецького та інформаційно-бібліотечного профілю. Щорічно в академії проводяться десятки міжнародних, всеукраїнських науко-

актуальної теми, спрямованої на вирішення певного науково-практичного завдання. Студенти ХДАК беруть активну участь у щорічних внутрішньо-академічних, всеукраїнських олімпіадах за основними напрямками підготовки, у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт із природничих, технічних та гуманітарних наук з таких галузей: культурологія; мистецтвознавство; соціальні комунікації; видавнича справа та редагування; документознавство, архівознавство; педагогічна та вікова психологія; корекція та соціальна педагогіка; туризм; адміністративне право, фінансове право, інформаційне право; державне управління та ін. Упродовж тривалого часу ХДАК була базовим закладом вищої освіти всеукраїнського конкурсу в галузі документознавства та інформаційної діяльності. Про високий рівень підготовки студентів свідчать призові місця, які вони регулярно посідають на всеукраїнських олімпіадах і конкурсах студентських наукових робіт.

У студентській науці чільне місце відводиться творчо-виконавській роботі. В академії функціонують понад 20 творчих колективів за професійним спрямуванням студентів, клубів, гуртків за інтересами: всесвітньовідомий театр народного танцю “Заповіт”, театр сучасного танцю “ЕСТЕТ”, ансамбль бального танцю, театр-студія “ЕКМАТЕДОС”, Навчальний театр “Академія”, театр естрадної пісні “СТЕП”; оркестри: естрадно-симфонічний оркестр, оркестр народних інструментів “Vivo”, духових інструментів; академічний та український народний хори; ансамбль скрипалів “Vivat, Akademia!”, ансамбль народної музики “Стожари”, інструментальне тріо “Цим-Бан-До”; фольклористичний гурт “Фарби”; ансамбль народних інструментів “Чудофія”, ансамбль гітаристів, ансамбль “SYMBOL STREAM”; студентська репортерська майстерня, фотоклуб та ін. Щорічно понад 300 студентів академії стають переможцями міжнародних, всеукраїнських, регіональних конкурсів і фестивалів. Творчі колективи академії відомі не лише в місті та країні, а й у багатьох країнах світу.

Керманічем наукової діяльності студентів є наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК, створене на базі студентського науково-творчого товариства та ради молодих учених, його мета — сприяння науковій і творчій діяльності, підготовка кадрів для науки й освітнього процесу, виконання наукових досліджень, упровадження нових досягнень у роботу студентської молоді.

Завдяки своїй багаторічній масштабній діяльності, ХДАК набула вагомого авторитету не лише на вітчизняному, а й на європейському та світовому професійному просторі. Її міжнародна діяльність спрямована на розвиток плідної спільної освітньої, науково-дослідницької, художньо-творчої діяльності із зарубіжними партнерами.

Академія — дійсний член Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА), Організації Європейської співдружності в галузі бібліотечно-інформаційної освіти (БОБКАТССС), Європейської асоціації бібліо-

вих конференцій, конкурсів, фестивалів, круглих столів, майстер-класів, тренінгів тощо. Серед найавторитетніших можна назвати: міжнародні конференції “Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку”, “Пам’яткоохоронні традиції Слобожанщини”, всеукраїнські “Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття”, “Герменевтика в науках про дух”, “Туризм і глобальні проблеми сучасності”, “Проблеми музеєзнавства, збереження та відновлення історичної пам’яті” та ін. У травні 2013 року на базі ХДАК уперше в Україні було проведено міжнародний симпозіум із питань культурно-мистецької освіти, який зібрав понад 100 професіоналів з восьми країн світу: США, Франції, Німеччини, Данії, Китаю, Литви, Латвії, Польщі.

На базі ХДАК сформувалися й успішно функціонують потужні наукові школи культурологічно-мистецького й інформаційно-бібліотечного профілю, відомі своїми славетними традиціями, суттєвими науковими, освітніми і творчими здобутками за межами України. Плідному розвитку науки сприяють як неформальні та формальні творчі об’єднання дослідників-одномудців, послідовників теоретичних парадигм, концепцій, поглядів знаного лідера-засновника, так і непересічні вчені-особистості, які не лише активно продукують та реалізують власні креативні ідеї, збагачують новим знанням науку, а й успішно здійснюють підготовку нових поколінь фахівців і науково-педагогічних кадрів, ефективно презентують у світовому науковому просторі творчі надбання українських, харківських учених.

Нині це школи: культурології, теорії та історії культури, української та світової культури, мистецтвознавства, театрального, музичного, хореографічного, аудіовізуального мистецтва; бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документології, соціальних комунікацій, соціальної педагогіки, психології.

У ХДАК склалися сталі традиції організації науково-дослідницької діяльності студентів як у межах випускових кафедр, факультетів, так і в академії загалом. Така діяльність ведеться за чотирма основними напрямками: освітньо-дослідницька робота, що є невіддільним елементом освітнього процесу і входить до навчальних планів, освітніх програм як обов’язкова для всіх студентів; науково-дослідницька робота, яка здійснюється поза освітнім процесом — у гуртках, проблемних групах (лабораторіях), перекладацьких та інформаційно-аналітичних студіях, фольклорних експедиціях та ін.; творчо-наукова робота студентів мистецьких факультетів (кафедр), що має переважно творчо-виконавське спрямування; науково-організаційні заходи: конференції, конкурси, фестивалі тощо.

Основою освітньо-наукової роботи зі студентами на випускових кафедрах є методика наскрізного виконання курсових, дипломних і магістерських робіт. Суть її полягає в тому, що студенти, які виявили високий рівень знань за своїми спеціальностями, виконують курсові, а згодом і магістерську роботу з

течно-інформаційної освіти та наукових досліджень (ЕВКЛІД). Вона має міцні освітні та наукові зв'язки з Університетом Роберта Гордона (Велика Британія), Університетом штату Іллінойс (США), Вищою Королівською школою бібліотекознавства (Данія), Амстердамським університетом і Вищою політехнічною школою (Нідерланди), Вищою школою бібліотекознавства та інформатики й Українським Вільним Університетом (Німеччина), Харбінським університетом та Харбінським інститутом просвіти (КНР), Вищою гуманітарно-економічною школою (Польща), Лішуйським університетом, Сіанським університетом Гапуї, Інститутом кіно та телебачення "Хедянь" провінції Чжецзян (КНР) та ін. Згідно з укладеними угодами, академія здійснює міжнародний обмін викладачами, науковцями, студентами, надає можливість своїм студентам продовжувати навчання за кордоном. Провідні вчені академії неодноразово запрошувалися до ЗВО Європи та світу для читання лекцій, участі в наукових конференціях тощо.

Свідченням високого професіоналізму колективу академії є участь багатьох студентів і викладачів у престижних міжнародних конкурсах і фестивалях.

За вагомий внесок у розвиток української культури і мистецтва, підготовку висококваліфікованих фахівців академія була нагороджена Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Верховної Ради України, Золотою медаллю Національної академії мистецтв України та ін.

Понад 90-річний історичний шлях Харківської державної академії культури свідчить про її унікальність, феноменальну особливість системного поєднання гуманітарно-інформаційної, культурологічної та мистецької освіти, що дозволило їй стати не тільки провідним освітнім, науковим, а й соціально-культурним центром, відомим не лише в Україні, а й далеко за її межами.

Підбиваючи підсумки розвитку академії, можна констатувати, що вона має високу репутацію, здійснює інноваційну освітню діяльність за різними галузями знань та ступенями вищої освіти (зокрема готує докторів філософії), проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру освітніх, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність. Академія є винятковим зразком творчого синтезу найкращих традицій і сміливих новаторських ідей, фундатором численних наукових, науково-педагогічних і мистецьких шкіл, посідає провідне місце у впровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних форм і методів навчання, продовжує залишатися лідером культурологічно-мистецької та інформаційно-бібліотечної освіти, невіддільною потужною складовою освітньо-наукового простору і культурно-мистецького життя Харкова й України, інтеграційним чинником їх успішного входження до європейської і світової професійної спільноти.

За кадровим потенціалом, масштабами освітньої і наукової діяльності, здійснюваної в інноваційному руслі, ХДАК має всі підстави, щоб долучитися до лав вітчизняних дослідницьких університетів, набути ширшої автономії на освітньо-науковому просторі України. Подальші стратегії поступу Харківської державної академії культури залежать від консолідованих зусиль усіх зацікавлених у її успішному розвитку — викладачів, співробітників, студентів, випускників, партнерів, роботодавців.

Надійшла до редакції 14.04.2022

Vasyl Sheyko, Natalia Kushnarenko. Education and Society

We have demonstrated more than 90 years of fruitful working experience of Kharkiv State Academy of Culture (KSAC) – the founder and leader of higher cultural, artistic and information and library education in Ukraine. The main directions of educational and scientific activity of KSAC are considered in detail. It was emphasized that bachelors are currently being trained in 8 educational fields and 27 educational and professional programs; masters – in 11 educational and professional programs; Doctors of Philosophy – in 4 educational and scientific programs.

We have demonstrated the results of 25 years of functioning of specialized academic councils in defense of doctoral (candidate) theses in culturology, art history and social communications at KSAC. During this period, the academy has trained more than 50 000 specialists and more than 300 scientific and scientific-pedagogical staff of the highest grade.

We have demonstrated the results of development of fundamental national R&D, holding of numerous international and all-Ukrainian scientific conferences, growth of publishing activity of teachers, doctoral students, postgraduates and students of KSAC.

We have demonstrated the peculiarities of the student self-government system, the growth of scientific and creative achievements of of higher education applicants.

Key words: *higher culturological and artistic education, higher library and information education, scientific schools, student self-government, Kharkiv State Academy of Culture.*